

Kuuden suurimman kaupungin palvelujen ja kustannusten vertailu 2019 / TA

VD/8943/00.04.01/2020

TA

Kuusikko-työssä vertaillaan kuutoskaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu) aikuissosiaalityötä ja toimeentulotukea, lastensuojelua, päihde- ja mielenterveyspalveluja, työllistämispalveluja, vammaisten palveluja, vanhusten palveluja sekä varhaiskasvatusta. Kaupunkien edustajista koostuvat eri palvelukokonaisuuksien asiantuntijaryhmät tuottavat vuosittain tilastolliset raportit asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista. Vertailuraportit on julkaistu omassa julkaisusarjassaan vuodesta 1999.

Kuusikko-työn keskiössä on työryhmissä tehtävä määrittelytyö, jonka ansiosta kerättävät tiedot saatetaan mahdollisimman vertailukelpoiseen muotoon. Raportteihin sisältyy tilastotietojen lisäksi erillisiä selvityksiä esimerkiksi eri palvelujen organisoinnista tai kuntien suunnitelmista tietyn palvelurakenteen muutoksen toteuttamiseksi. Vertailukelpoisen tiedon tuottamisen ohella oleellista yhteistyössä on työryhmissä käytävän keskustelun tarjoama mahdollisuus muiden kuntien kokemuksista ja käytännöistä oppimiseen ja palvelujen vertaiskehittämiseen.

Vantaalla siirryttiin kesken vuotta 2019 uuteen asiakas- ja potilastietojärjestelmään, mikä on vaikeuttanut oleellisesti tietojen saantia ja heikentänyt tietojen vertailukelpoisuutta aiempiin vuosiin verrattuna. Haastetta on ollut erityisesti saada palvelujen asiakasmäärä siten, että asiakas tulee tietopöimintaan vain kertaalleen.

Ohessa keskeiset tulokset vuoden 2019 sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja kustannuksia koskevista vertailuraporteista Vantaan näkökulmasta.

Aikuissosiaalityö ja toimeentulotuki

Pääkaupunkiseudun suuri vieraskielisten asukkaiden osuus väestöstä heijastuu myös aikuissosiaalityön palvelutarpeisiin ja työmenetelmiin. Pääkaupunkiseudun kunnissa aikuissosiaalityön asiakkaista yli 30 % puhuu äidinkielenään muuta kuin kotimaisia kieliä, kun esim. Oulussa heidän osuutensa on alle 9 %. Toisaalta taas työllisyystilanne on pääkaupunkiseudun kunnissa hieman vertailukaupunkeja parempi.

Perustoimeentulotuen siirryttyä Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alusta jäi kuntiin vastuu täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Vantaa kuten keskimäärin muissakin Kuusikko-kunnissa kaikista toimeentulotuen päätöksistä tehtiin kunnissa 20 %.

Sosiaalisia luottoja myönnetään Kuusikko-kunnissa samantapaisin periaattein. Vantaalla uusia luottoja myönnettiin v. 2019 noin 40 henkilölle yhteensä 250 000 euroa, mikä vastaa Espoon tilannetta. Neljässä kaupungissa, kuten Vantaalla, sosiaalisen luoton laina-aika on 5 vuotta ja kahdessa seitsemän vuotta. Kokonaan takaisin maksettuja luottoja vuonna 2019 oli Vantaalla enemmän kuin muissa Kuusikon kunnissa.

Lastensuojelu

Lastensuojelun osalta tietojen saaminen vuoden 2019 Kuusikko-raporttiin on ollut erityisen haastavaa uuden ja vanhan asiakastietojärjestelmän erilaisten rakenteiden vuoksi.

Lapsia koskevat ongelmat tulevat pääsääntöisesti viranomaisten tietoon ilmoitusten ja hakemusten kautta. Kuusikko-kunnissa kaikista lapsia koskevista ilmoituksista lastensuojeluilmoituksia oli 93 % ja Vantaalla 95 %. Vantaalla ja Turussa lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuoden aikana 11 %:sta kunnan 0 - 17-vuotiaista (Kuusikko-kuntien keskiarvo 8,8 %). Vantaalaisista lapsista tehtiin vuonna 2019 lähes 10 800 lastensuojeluilmoitusta yhteensä noin 5 500 eri lapsesta.

Lastensuojeluilmoitusten perusteella selvitetään lapsen palvelutarve. Palvelutarpeen arvion jälkeen Vantaalla asiakkuus alkoi joka neljännelle lastensuojeluilmoituksen kohteena olleelle lapselle. Osa lapsista siirtyi muiden sosiaalipalvelujen piiriin.

Vuonna 2019 Vantaalla tehtiin 579 uutta lastensuojelun sijoituspäätöstä, joista 40 % oli avohuollon tukitoimisijoituksia, 42 % kiireellisiä sijoituspäätöksiä ja 18 % huostaanottopäätöksiä. Huostaanottopäätöksiä tehtiin jonkin verran enemmän kuin Kuusikko-kunnissa keskimäärin.

Vantaalla lastensuojelun kustannukset painottuivat avohuoltoon (21,6 %) hieman enemmän kuin Kuusikon kunnissa keskimäärin (20,4 %).

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Kuusikko-kunnissa päihde- ja mielenterveyspalvelujen deflatoidut kokonaiskustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna 0,3 %. Vantaalla kokonaiskustannukset pysyivät edellisvuoden tasolla. Vantaalla kustannukset kasvoivat päihdepalvelujen (+1,0 %) ja integroitujen palvelujen (+10,7 %) osalta, mutta laskivat mielenterveyspalvelujen osalta (-1,1 %).

Päihdehuollon palvelujen kustannukset 18 vuotta täyttänyttä asukasta kohden olivat kuutoskaupungeissa keskimäärin 79 euroa ja mielenterveyspalvelujen järjestämisen kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden keskimäärin 227 euroa. Vantaalla vastaavat kustannukset olivat päihdehuollon osalta 62 euroa ja mielenterveyspalvelujen osalta 186 euroa; kustannukset olivat vertailukunnista toiseksi alhaisimmat ja alhaisimmat. Vantaan mielenterveyspalvelujen kustannusten laskuun vaikutti osaltaan muutos asumispalvelujen kustannusten raportoinnista, jota vuoden 2019 tiedonkeruussa muutettiin kotiin vietävien palvelujen osalta vastaamaan paremmin Kuusikon määritelmiä.

Suurin osa kaikista päihde- ja mielenterveyspalveluja käyttäneistä asiakkaista asioi avopalveluissa. Suurimman yksittäisen asiakasryhmän muodostivat mielenterveyspalvelujen avopalvelujen asiakkaat, joita oli ja Vantaalla 40,3 % kaikista asiakkaista (Kuusikossa keskimäärin 38,8 %). Laitoshoidon ja asumispalvelujen asiakkaita oli Kuusikko-kunnissa keskimäärin 11,5 % ja Vantaalla 10,6 % kaikista asiakkaista, kustannuksista laitoshoidon ja asumispalvelujen järjestäminen muodostaa noin puolet. Psykiatrisen laitoshoidon kulut muodostivat Kuusikko-kunnissa suurimman yksittäisen kustannusosuuden, 27,8 % kokonaiskustannuksista vuonna 2019. Vantaalla vastaava osuus oli 25,4 %.

Vammaisten palvelut

Kuusikon kunnissa kehitysvammahuollon asiakkuus perustuu ensisijaisesti kehitysvammalakiin. Palveluja tuotetaan kehitysvammaisille henkilöille myös ensisijaisten lakien, kuten sosiaalihuoltolain ja päivähoitolain, perusteella. Näitä palveluja ei kuitenkaan käsitellä tässä raportissa. Vuonna 2019 Vantaalla oli kehitysvammaisia henkilöitä 1 038, mikä oli 0,4 % kaikista vantaalaisista. Vantaalla kehitysvammahuollon palveluja käyttäneistä 53 % on 0–24-vuotiaita. Osuus on kuusikkokuntien suurin. Tämä näkyy palvelurakenteessa sekä tulevaisuuden palvelutarpeessa esimerkiksi asumisen osalta.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia käytti Vantaalla 2,1 % kunnan väestöstä vuonna 2019.

Valtioneuvosto on tehnyt vuonna 2012 periaatepäätöksen, jossa linjataan, että kehitysvammahuollon laitospalvelut käytännössä lakkautetaan vuoteen 2020 mennessä. Kuusikko-kunnissa asumispalvelujen ja työ- ja päivätoimintakeskusten käyttöpäivät ovat kasvaneet, mikä osaltaan kuvastaa laitoshoidon purkamisen vaikutuksia. Vantaalla kehitysvammaisten asumispalvelujen kustannukset olivat 57 % kehitysvammaisten palvelujen kokonaisnettokustannuksista. Laitoshoidon osuus kokonaiskustannuksista oli 8,7 %, mikä oli pääosin lyhytaikaista hoitoa. Kehitysvammahuollon kokonaisnettokustannuksista 79,5 % oli ostopalvelua.

Vammaispalvelulain mukaisista kustannuksista oli Vantaalla VpL:n kuljetuspalvelujen osuus 36 %, mikä oli osuutena Kuusikko-kuntien suurin. Vammaispalvelulain mukaisista kustannuksista Kuusikon tasolla henkilökohtaisen avun kustannukset muodostivat suurimman yksittäisen kustannuserän vammaispalvelujen palvelurakenteessa (44 %), mikä on seurausta asiakasmäärän jatkuvasta kasvusta. Henkilökohtaisen avun asiakasmäärä on Kuusikon tasolla kasvanut 36,2 % viimeisen neljän vuoden aikana.

Vanhusten palvelut

Joulukuussa 2019 vanhuspalvelujen piirissä oli 20,7 % 75 vuotta täyttäneistä vantaalaisista (ikävakioitu). Laitoshoidossa 75 vuotta täyttäneistä oli enää vain 0,4 %. Samaan aikaan kun laitoshoidon on vähentynyt, on vastaavasti tehostetun asumispalvelun paikkamäärä kasvanut. Vuonna 2019 tehostetussa asumispalvelussa oli 6,8 % 75 vuotta täyttäneistä.

Kunnan järjestämien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ikävakioidut kustannukset olivat Kuusikon kaupungeissa keskimäärin 11 911 euroa 75 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti. Vantaa käytti vuonna 2019 vanhuspalveluihin 10 053 (ikävakioitu) euroa 75 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti, mikä oli edullisempi muihin Kuusikko-kuntiin verrattuna. 75 vuotta täyttäneiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen deflatoidut asukaskohtaiset kustannukset nousivat Vantaalla 6,9 % vuodesta 2018.

Ikääntyneiden määrä jatkoi kasvuaan kaikissa kuutoskaupungeissa. Vuoden 2019 lopussa Vantaan väestöstä yli 75-vuotiaita oli 14 202 henkilöä, mikä oli 6,1 prosenttia koko väestöstä. Vuoteen 2015 verrattuna Vantaan 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvoi suhteellisesti toiseksi eniten muihin Kuusikko-kuntiin verrattuna (22,9 %). 85 vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut Vantaalla kuutoskaupungeista nopeimmin, mikä tarkoittaa suurta palvelutarpeen kasvua painetta ikääntyvien palveluihin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 9.11.2020 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Merkitään tiedoksi Kuuden suurimman kaupungin palvelujen ja kustannusten vertailu 2019-raportit.

Käsittely:

Apulaiskaupunginjohtaja selosti asiaa.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.

Liitteet:

- Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityö ja toimeentulotuki vuonna 2019
- Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu 2019
- Kuuden suurimman kaupungin päihde- ja mielenterveyspalvelut ja kustannukset vuonna 2019
- Kuuden suurimman kaupungin työllisyyspalvelut vuonna 2019
- Kuuden suurimman kaupungin vammaisten palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2019
- Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2019

Täytäntöönpano: -

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

perhepalvelujen johtaja vs. Virve Flinkkilä, puh. 040 061 9354

terveyspalvelujen johtaja Piia Vuorela, p. 09 8392 2564

vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, p. 09 8392 0028

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi.